

LV KLP Stratēģiskā plāna 2023.-2027.gadam

Grozījumu priekšlikums

4.pakotnes kopsavilkums

Grozījumi Lauku attīstības pasākumos

1. **Tehniskie precizējumi LA4.1.5.(FI)** "Atbalsts aizdevumu veidā ieguldījumiem un apgrozāmajiem līdzekļiem lauku saimniecībās" – precizētas intervences apraksta daļas, novēršot neprecizitātes un papildinot attiecināmo izmaksu daļu.
2. **Izmaiņas KLP SP sadaļā "4.6.1. Finanšu instrumenta apraksts"** – precizētas intervences apraksta daļas, novēršot neprecizitātes un papildinot attiecināmo izmaksu daļu.
3. **Tehniskie precizējumi LA4.2** "Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē" - precizētas intervences apraksta daļas, novēršot neprecizitātes.
4. **Izmaiņas intervencē LA6** "Atbalsts gados jauniekiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai" – precizētas intervences apraksta daļas, novēršot neprecizitātes un papildinot attiecināmo izmaksu daļu.
5. Tehniski precizējumi attiecībā uz valsts atbalstu **SA. lietu Nr. pievienošana**
6. Papildinājumi V pielikumā par papildu valsts finansējumu (top-up) – **plānots papildu valsts finansējums intervencei LA4.1.2 "Atbalsts ieguldījumiem SEG un amonjaka emisijas samazinošajiem pasākumiem un klimata pārmaiņu mazināšanai un pielāgošanās pasākumu īstenošanai lauku saimniecībās" 750 000 EUR un intervencei LA4.2 "Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē" palielināt papildu valsts finansējumu par 10 000 000 EUR un attiecīgi intervencei LA12 "Natura 2000 maksājums mežiem" samazināt paredzēto papildu valsts finansējumu par 10 750 000 EUR (22.07.2025. ELGF un ELFLA, t.sk. KLP SP, VIK lēmums Nr.2.4-6e/4/L/2025).**
7. **KLP SP iestrādātas notifikācijas:**
 - 05.03.25. notifikācija par KLP SP 4.7.3.nodaļu *Papildu elementi, kas kopīgi nozariskām intervencēm, lauku attīstības intervencēm vai kopīgi gan nozariskām, gan lauku attīstības intervencēm* - Precizējums nosacījumā par avansa piešķiršanu - svītrot prasību par bankas garantiju.
 - 05.03.25. notifikācija par Leader LA19 Intervencē "Darbību īstenošana saskaņā ar vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošanu":
 - palielināt uzņēmējiem apgrozījuma sliekšni no 150 000 līdz 350 000 EUR;
 - paplašināt atbalsta saņēmēju loku vienkāršotai izmaksai "Lauku biļete", paredzot atbalstu arī esošiem uzņēmējiem ar apgrozījumu līdz 15 000EUR to darbības attīstībai lauku teritorijā.
 - 25.05.25. notifikācija par Izmaiņām intervences LA10.4. atbalsta likmes apmērā. Intervencē LA10.4. "Biškopības vienību apsaimniekošana apputeksnēšanas vajadzībām" ir divu veidu atbalsta likmes jeb LA U10.4.1.(konvencionālās) un LA U10.4.2.(bioloģiskās), kur izmaiņas skāra tikai LA U10.4.1., likme no 30 euro/ha tika palielināta uz 35 euro/ha, likme ir piemērota no 2025.pieprasījuma gada (FY2026).

- 25.05.25. notifikācija par Izmaiņām intervences LA10.5. atbilstības nosacījumos.
Intervencē LA10.5. “Zālāju biotopu apsaimniekošana” ir 7 veidu atbalsttiesīgās platības, kas sadalītas klasēs un katra no tam ir nodalīta ar atsevišķu vienības summu (UA). Viena no zemākajām vienības summām ir piešķirta “0. klases” platībai, kas ir “citi ekoloģiski nozīmīgi zālāji īpaši aizsargājamās dabas teritorijās”.
Uzsākot īstenot neienesīgo intervenci LA4.6.”Bioloģiski vērtīgo zālāju atjaunošana”, ir konstatēta neatbilstība starp abu papildinošo intervenču atbilstības nosacījumiem, kas ir jānovērš, svītrojot intervences LA10.5. “0. klases” platībai vārdus “īpaši aizsargājamās dabas teritorijās”, tādējādi paplašinot šajā klasē iekļaujamo atbalsttiesīgo platību arī ārpus īpaši aizsargājamās dabas teritorijām esošos “potenciāli bioloģiski vērtīgus zālājus”.
Intervences LA4.6. Atjaunojamajai platībai jāatbilst vienai no sekojošām pazīmēm:
1) platība ir vērtējama kā esošs bioloģiski vērtīgs zālājs, kas ir zemā kvalitātē un kam nepieciešami kvalitāti uzlabojoši pasākumi (kas šobrīd jau ir arī intervences LA10.5. atbalsttiesīgā platība);
2) platība ir vērtējam kā potenciāli bioloģiski vērtīgs zālājs (kas šobrīd nav intervences LA10.5. atbalsttiesīgā platība, bet tādai tai ir jāklūst pēc intervences LA4.6. īstenošanas, jo saskaņā ar intervences LA4.6.
“Papildus prasības atbalsta saņēmējiem”, - atjaunotā platība obligāti jāpiesaka atbalstam turpmākai apsaimniekošanai agrovides klimata pārvaldības saistībās.).
- 25.05.25. notifikācija par LA4.5 (mākslīgie mitrāji) – precizējumi atbilstības nosacījumu definīcijā “Aktivitātes mērķis”.
- Precizētā redakcija: Mākslīgie mitrāji, ar virszemes, pazemes vai kombinētu ūdens plūsmu, ūdenspunktveida un difūzā piesārņojuma riska no lauksaimnieciskās darbības samazināšanai.
- 29.07.25. notifikācija par Intervenci LA20 “Sadarbība pārtikas īso piegāžu ķēžu darbības veicināšanai un piedāvājuma nodrošināšanai” - papildināts LA20 intervences apraksts ar norādi, ka ir atbalstāmi arī mazlietoti pamatlīdzekļi.
- 06.08.25. notifikācija par Izmaiņām intervencē LA4.4 “Atbalsts ieguldījumiem nelauksaimniecības aktivitāšu īstenošanai” – ievērojot augsto pieprasījumu pēc aizdevumiem nelauksaimniecībā papildināts intervences apraksts, lai būtu iespējams intervences ietvaros sniegt atbalstu finanšu instrumentu veidā arī aizdevumu programmas “Lauksaimniecības un lauku saimnieciskās darbības veicēju aizdevumi” ietvaros, nevis tikai aizdevumu ar kapitāla atlaidi programmas ietvaros.

Grozījumi Tiešo maksājumu nosacījumos

1. **LLVS 1 (ilggadīgo zālāju saglabāšana) - tiek pārskatīta un samazināta atsaucēs īpatsvara vērtība** saskaņā ar Regulas 2022/126 48. panta 1. punktu, pielāgojot to aktuālajai kopējās lauksaimniecības zemes un ilggadīgo zālāju (IZ) platībai, samazinot ilggadīgo zālāju references platību uz 404 697 ha un kopējo lauksaimniecības zemes platību uz 1 770 057 ha, **nosakot jauno atsaucēs koeficientu 22,86%.**

	2018	2024	2018/2024
Kopējā lauksaimniecības zemes platība, ha	1 725 395	1 770 057	2,59%
Ilggadīgie zālāji - platības, kas telpiski pārkļājas vairāk nekā 5 gadus pēc kārtas, ha	406 816	404 697	-0,52%
Īpatsvara atsaucēs vērtība, %	23,580	22.864	-3,036%

Latvijā pēdējos gados ir konstatēts ievērojams kopējās lauksaimniecības zemes kopplatības pieaugums. Šis pieaugums galvenokārt radies, lauksaimnieciskajā ražošanā atgriežot un izmantojot iepriekš novārtā atstātās, neapsaimniekotās vai aizaugušās zemes. Tā rezultātā sākotnēji noteiktais IZ atsaucēs īpatsvars vairs neatspoguļo reālo situāciju, ievērojami lielākā apjomā samazinot IZ īpatsvaru, salīdzinot ar to faktiskās platības samazinājumu un tas var radīt nepamatotas prasības lauksaimniekiem pārvērst aramzemi par IZ un palielināt nepamatotu administratīvo un finansiālo slogu lauksaimniekiem. Tādēļ ir nepieciešams pārskatīt IZ atsaucēs īpatsvaru LLVS1 vajadzībām, pielāgojot to aktuālajai lauksaimniecības zemes un IZ platībai. Šāds solis nodrošinās atsaucēs īpatsvara atbilstību reālajai zemes izmantošanas struktūrai, samazinās nepamatotu atbilstības prasību risku un veicinās līdzsvaru starp klimata un vides aizsardzības mērķiem un lauksaimniecības nozares ekonomisko dzīvotspēju.

2. **LLVS 6** (minimāls augsnes segums rudens un ziemas periodā no 15.novembra līdz 15.februārim) – **tiek veiktas izmaiņas platības noteikšanā**, uz kuru attiecas šis standarts. No standarta tiek svītrotā prasība, ka tikai pēc **1. septembra** novāktai dārzenū, kartupeļu un biešu ražai šis nosacījums varēja netikt piemērots. Tas nozīmē, ka šīs kultūras var neiekļaut LLVS 6 prasībās neatkarīgi no novākšanas datuma – ja tas ir izdevīgi lauksaimniekam. Pēc izvēles tās var arī iekļaut.
3. **LLVS 7** (augu maiņa) – paredz 3 grozījumu elementus:
 - 1) Tiek noteikts, ka arī **starpkultūras vai zālāju pasējs ir uzskatāms par atsevišķu kultūraugu kārtējā gadā vismaz 35% no esošās aramzemes platības augu maiņas secībā**, ņemot vērā Regulas 2021/2115 III pielikuma 4. zemsvītras piezīmē noteikto attiecībā uz LLVS7, ka augmaiņā var ieskaitīt pienācīgi apsaimniekotas sekundārās kultūras. Atzīstot starpkultūras un zālāju pasēju kā pilntiesīgu kultūraugu augu maiņas ciklā, lauksaimniekiem tiek nodrošināta lielāka elastība augu maiņas plānošanā. Tas veicina šo ilgtspējīgo praksi plašāku ieviešanu, sniedzot gan vides, gan ekonomisko ieguvumu.
 - 2) Standarts tiek papildināts ar **iespēju lauksaimniekam sasniegt šī standarta prasības, īstenojot kultūraugu dažādošanu**, ievērojot Regulas 2021/2115 4. pielikuma 4. zemsvītras piezīmē noteiktās minimālās prasības kultūraugu dažādošanai attiecībā uz LLVS7. Šāds grozījums tiek paredzēts, lai veicinātu ilgtspējīgu augsnes apsaimniekošanu un sniegtu lauksaimniekiem lielāku elastību LLVS7 standarta izpildē, ņemot vērā ka vienīgi augu maiņas prasības ievērošana ne vienmēr nodrošina pietiekamu kultūraugu dažādību vienā lauksaimnieka saimniecībā konkrētajā gadā. Īstenojot kultūraugu dažādošanu, tiek nodrošināts plašāks kultūraugu spektrs vienā lauksaimniecības gadā, kas samazina monokultūru riskus un atbalsta bioloģisko daudzveidību (piemēram, vairāk putnu un apputeksnētāju barošanās iespējas).
 - 3) **atšķirīgu un viengadīgu kultūraugu saraksts**, kas nodrošina LLVS7 izpildi, līdzās atšķirīgām kultūraugu ģintīm un sugām, **tiek papildināts ar kultūraugu apakšsugas augiem**, kas pieder pie kādas no **Krustziežu** (Brassicaceae), **nakteņu** (Solanaceae), **ķirbju** (Cucurbitaceae), **tauriņiežu** (Leguminosae) un **balandu** (Chenopodiaceae) dzimtām. Kultūraugu maiņa apakšsugu līmenī galvenokārt attieksies uz dārzeniem, piemēram, kāpostiem, kuriem skatoties apakšsugu līmenī tiek audzēti vairāki populāri atšķirīgi kultūraugi – galviņkāposts, ziedkāposts, kolrābis, brokolis u.c. Šīs izmaiņas skars salīdzinoši nelielas platības, tāpēc būtisku ietekmi neradīs. Vienlaikus tās nodrošinās lielāku elastību augu maiņā, īpaši mazajām saimniecībām, tādā veidā veicinot ekonomisko noturību un samazinot risku piemērot nesamērīgus sodus.
4. **EKO1** (atbalsts par videi un klimatam labvēlīgu lauksaimniecības praksi) un **EKO7** (agro-ekoloģijas

prakses bioloģiskās saimniecībās) – ņemot vērā LLVS 7 grozījumus, arī EKO1 un EKO7 kontekstā tiek paredzēts, ka par atšķirīgiem un viengadīgiem kultūraugiem tiek uzskatīti arī tie kultūraugi, kuriem ir zālāju pasējs vai kam seko starpkultūra, pat ja tie pieder vienai ģintij, kā arī saraksts tiek papildināts ar attiecīgajiem apakšsugu augiem. Tas nepieciešams, lai nodrošinātu nosacījumu saskaņotību starp pasākumiem, izvairītos no neskaidrībām noteikumu piemērošanā un nodrošinātu vienotu pieeju un saskaņotību ar LLVS7.

5. **EKO2** (atbalsts par ekoloģiski nozīmīgu platību) ir veikti 3 tehniski grozījumi:

1) **Nektāraugiem** veikts grozījums, **dzēšot prasību tos nopļaut**, jo šajā gadījumā nav būtiska to novākšana - nopļauto augu masu var atstāt uz lauka vai sasmalcināt. Augi nektāra iegūšanai netiek audzēti kā pārtikas vai lopbarības kultūra, tāpēc novākšana pēc nopļaušanas nerada tiešu saimniecisku labumu. Prasība novākt biomasu rada papildu izmaksas, bez atgriezeniska ieguvuma lauksaimniekam. Turklāt nopļautās biomasas novākšanas prasība nav mērķtiecīga audzējot tādus kultūraugus, kas jau tiek izmantoti vides un apputeksnētāju atbalstam un labumam.

2) Dzēsts ierobežojums, kas paredzēja, ka **starpkultūras** drīkst sēt tikai pēc galvenā kultūrauga ražas novākšanas. Paredzētais ierobežojums neatbilst mūsdienu agrotehnikajām iespējām, kā arī nesniedz papildu ieguvumus no vides vai lauksaimniecības efektivitātes viedokļa - lai sasniegtu KLP mērķus, svarīgākais ir nevis sēšanas datums, bet gan fakts, ka laukā tiek sēta starpkultūra kā tāda.

3) Veikti grozījumi **zaļmēslojuma augu papuvēm**, atsakoties no pārāk detalizētām prasībām par audzējamiem kultūraugiem. Attiecīgi dzēsts nosacījums, ka jāsēj divi zaļmēslojuma augi, no kuriem viens ir tauriņziedis, un ka tie jāaudzē maisījumā. KLP SP plānā saglabāts tikai vispārīgs nosacījums - jāaudzē zaļmēslojuma augi. Šāds grozījums nodrošinās lielāku elastību lauksaimniekiem izvēlēties piemērotākās sugas, neuzliekot tiem pārmērīgu administratīvo slogu.

Svītrots arī fiksētais **10 % sliekšnis attiecībā uz zaļmēslojuma papuves aizņemto daļu** saimniecības aramzemes platībā. KLP SP tā vietā tiek paredzēts, ka detalizētas prasības par audzējamiem kultūraugiem un procentuālo daļu tiks noteiktas nacionālajos normatīvajos aktos, kas ļaus izvairīties no pārliekas prasību detalizācijas KLP SP.

6. **EKO6** (atbalsts par zālāju saglabāšanas veicināšanu) veikts grozījums, paredzot iespēju lauksaimniekam saglabāt zālāju ilgākā laika posmā, nevis tikai divos saistību gados. Attiecīgi, ja lauksaimnieks izvēlas turpināt uzņemties EKO 6 saistības arī pēc diviem gadiem, viņam jānodrošina zālāja uzturēšana arī turpmāk, neveicot tā aparšanu, lobīšanu vai irdināšanu.

7. **R.36 un R.37 plānotās vērtības pārskatīšana** - grozījumi veikti, ņemot vērā rezultātu rādītāju vadlīniju (Result Indicators Fiches) 22.0 versiju, kas tika izplatīta Eiropas Komisijas KLP ekspertu darba grupas sanāksmē 2025. gada 5. jūnijā. Rosinātie grozījumi paredz palielināt sākotnēji noteiktās rezultātīvo rādītāju R.36 un R.37 vērtības, iekļaujot arī tos gados jaunos lauksaimniekus, kuri saņem KLP atbalstu saskaņā ar CIS-YF (30. pantu), pat ja viņi jau ir saņēmuši tiešo maksājumu atbalstu jauna lauksaimniekiem 2014.–2022. gada plānošanas periodā.

8. **KLP SP 7.nodaļa (Kontroles)** - veikti tehniski precizējumi, ņemot vērā nacionālā likumdošanā noteikto un nepieciešamos pielāgojumus praktiskai pārbaudīšanai.

1) 7.4.1.2. - Pārbaudīšanas veidi, precizējot nosacījumu sistēmas prasību pārbaudīšanas veidus atbilstoši praksē īstenotajām pārbaudēm.

2) 7.4.2.2. – "Atkārtotā pārbaudīšana" definīcija un piemērošana (aprēķins un aptvertais laika posms),

precizējot, ka atkārtotās gadījumā tiek piemērots procentuālais samazinājums maksimums 10% apmērā.

3) 7.4.3. - Norāde par vienkāršotas kontroles sistēmas piemērošanu mazajiem lauksaimniekiem – tiek piemērots regulas Nr. 2021/2116 83. panta 2. punktā noteiktais, kas paredz, ka lauksaimnieki, kuru saimniecības platība nepārsniedz 10 hektāru lauksaimniecības zemes, ir atbrīvoti no kontrolēm.

4) 7.5.2. - Apraksts sodu sistēmai attiecībā uz sociālo nosacītību, paredzot, ja sociālo nosacījumu prasību jomā ir konstatētas neatbilstības, par kurām piemērota nosacīta daļēja atbrīvošana no soda, atbalsta maksājumu kopsumma tiek samazināta par 1%.